

Yrkande

S, V, Mp, D

Reviderat 2022-01-25

2.1.7

Yrkande angående tomträttsavgift för Emily Wijks stiftelse

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Att avslå ärendet.

Yrkandet

Emily Wijks stiftelse är en mer än hundra år gammal stiftelse som syftar till att hyra ut lägenheter till kvinnor med låga inkomster. Grunden till detta är en donation som gjordes av Emily Wijk till Göteborgs stad.

Stiftelsen har under hela tiden den funnits åtnjuttit avgiftsfrihet för tomträtten som fastigheten ligger på. Fastigheten som består av 33 mindre lägenheter som hyrs ut till kvinnor i betydande del har inkomster på under Skatteverkets schablon på 189 000 kr per år, alltså mindre än 16 000 kr per månad. Skulle stiftelsen inte längre vara befriad från att betala tomträttsavgift så skulle de sannolikt innebära både hyreshöjningar och att hyresgäster skulle tvingas flytta.

Vi anser att stiftelsen ska behålla avgiftsfriheten och anger följande skäl för detta.

Det främsta skälet är att avgiftsfriheten har en unik och hundraårig historia. Det var till och med en förutsättning för att ta emot donationen att staden skulle för all framtid till det avsedda ändamålet kostnadsfritt upplåta tomterna. Staden tog emot donationen under dessa förutsättningar och beslutet om avgiftsfrihet efterföljdes senare med beslut i stadsfullmäktige 1970. Sådana avtal bör respekteras.

Att avskaffa avgiftsfriheten skulle innebära negativa sociala effekter, det vill säga hyresgäster skulle bli tvungna att flytta. Eftersom stiftelsen har särskilt låga hyror är det inte säkert att annat boende hade kunnat gå att ordna utan att staden skulle behöva ordna någon form av social boendelösning. Vi tror inte att Göteborgs invånare vill att vi ska agera på sådant sätt att kvinnor med särskilt låga inkomster ska behöva flytta från deras hem.

Argumentet att stiftelsen är en näringsidkare som staden inte får gynna framför andra näringsidkare anser vi falla på det faktum att stiftelsens stadgar, vars efterlevnad är under tillsyn av länsstyrelsen, förbjuder stiftelsen att hyra ut lägenheter till andra än kvinnor som "...äro i verkliga behov av ett sådant understöd...". Detta är skiljt från andra aktörer på bostadsmarknaden som snarare söker hyresgäster med så hög betalningsförmåga som möjligt, och utan betalningsanmärkningar. På så sätt så erbjuds inte stiftelsens lägenheter på öppna marknaden i konkurrens med andra privata aktörer.

Yttrande angående – Tomträttsavgift för Emily Wijks stiftelse

Yttrande

Göteborgs Stad subventionerar idag Emily Wijks stiftelses verksamhet genom att årligen betala stiftelsens tomträttsavgift. Stiftelsen är en näringsdrivande stiftelse med egen förvaltning. Det har uppdagats att denna typ av hantering kring tomträttsavgifter står i strid med både 2 kap. 1 och 8 §§ kommunallagen där det står att kommunen ej kan ge understöd till en enskild privata fastighetsägare, även om fastighetsägaren är en stiftelse som denna. Med hänsyn till tomträttsavgiftens storlek och till att beslutet om avgiftsfrihet inte är tidsbegränsat finns det också risk att understödet står i strid med statsstödsreglerna.

Vi känner stark empati med den verksamheten som stiftelsen ålagts sig och den hjälp som erbjudits alla de behövande. Stiftelsen är viktig idag för Göteborg precis som den var för hundra år sedan och ska ses som en föregångare till det väl utbyggda välfärdssamhälle som vi idag har och som bland annat tillåter möjligheten till exempelvis bostadsbidrag och andra former av hjälp och stöd för behövande. Samtidigt hör det till saken att en kommun är skyldig att följa svensk lagstiftning och förhålla sig till sina förutsättningar. För att undvika att fortsättningsvis bryta mot lagen och därigenom ge upphov till bland annat orättvis behandling för enskilda näringsidkare och därigenom överklagandeprocesser kommer vi behöva bifalla tjänsteutlåtandet.

Yrkande
2021-12-08

Ärende nr: KS 2021-12-15, 2.1.5, Dnr: 1422/19

Yrkande angående – Tomträttsavgift för Emily Wijks stiftelse.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att följa redan ingånget avtal och säkerställa att Emily Wijks stiftelse (i enlighet med tidigare fattat beslut) fortsatt blir befriade från tomträttsavgift.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att kontrollera med Stiftelsen för att säkerställa att de som bor i stiftelsen Emily Wijks lägenheter på fastigheten Göteborg VASASTADEN 22:3 (tidigare tomt nr 3 i 33 kv Pilträdet) uppfyller villkoren angivna i Emily Wijks gåva.

Yrkandet

Göteborgs Stad erhöll för över hundra år sedan, närmare bestämt i november 1913 en gåva med ett antal förbestämda premisser. Göteborgs kommunfullmäktige accepterade denna gåva inklusive dess medföljande krav den 12 februari 1914. Detta har efterlevts fram tills nu.

Det är av yttersta vikt att staden fungerar som en garant och efterlever viljan hos en testator och/eller en testatrix. Den som har donerat och den som överväger att donera medel eller tillgångar för olika välgörande ändamål skall vara 100% trygga i att staden hela tiden gör allt i sin makt för gåvan/testamentets vilja samt ingångna avtal efterlevs.

Det är nu föreslaget att stiftelsen inte längre skall vara befriad från tomträttsavgift. Detta motiveras med argumentet att staden inte längre anser sig vara bunden av sitt eget tidigare beslut. Detta är ett ytterst farligt argument och ställningstagande. Genom att öppna denna dörr, öppnas direkt otaliga presumtiva frågor och krav kring vilka andra av staden tagna beslut kommer staden plötsligt anse att staden inte längre är bundna av? Västlänken? kamelfarmen? budgeten? vallar mot havet? osv.

På samma sätt som det är av yttersta vikt att staden lever upp till sina ingångna beslut och avtal är det likaledes viktigt att, i detta fall, Emily Wijks stiftelse också gör det. Mot bakgrund av att det nyligen rapporterades i media om att så troligen inte är fallet, så bör staden snarast kontakta stiftelsen och säkerställa att även de efterlever de villkor och regler som Emily Wijks personligen angivit.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-10-29

Diarienummer 1422/19

Handläggare

Anna Frykestig

Telefon:031-368 04 05

E-post: anna.frykestig@stadshuset.goteborg.se

Tomträttsavgift för Emily Wijks stiftelse

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Emily Wijks stiftelse ska från och med den 1 februari 2023 inte längre vara befriad från att betala tomträttsavgift.

Sammanfattning

Emily Wijks stiftelse bildades år 1914 genom att Emily Wijk gjorde en donation till Göteborgs Stad och staden beslutade om stiftelsens reglemente/stiftelseförordnande. Göteborgs Stad är således stiftare. Stiftelsen är en näringsdrivande stiftelse med egen förvaltning som hyr ut lägenheter till ensamstående kvinnor. Göteborgs Stads engagemang i stiftelsen består av att kommunfullmäktige enligt stiftelseförordnandet utser styrelseledamöter, suppleanter och revisorer. Kommunen har inte rätt att styra arbetet eller ge styrelsen direktiv om hur arbetet ska utföras. Stiftaren har inget inflytande över en stiftelses förvaltningsåtgärder eller rådighet över egendomen. Stiftelsens styrelse har det fulla ansvaret. Göteborgs Stad har sedan stiftelsens bildande betalat stiftelsens tomträttsavgift.

I samband med den senaste tomträttsavgiftshöjningen har fråga uppkommit om lagligheten i att staden fortsätter att betala tomträttsavgiften. Eftersom stadsfullmäktige år 1914 och 1970 har beslutat om sådan avgiftsfrihet krävs ett beslut av kommunfullmäktige för att stiftelsen inte längre ska vara befriad från att betala tomträttsavgift.

Stadsledningskontoret bedömer att Göteborgs Stad inte är bunden av tidigare beslut om avgiftsfrihet.

I stiftelseförordnandet finns inte heller något åtagande för Göteborgs Stad att betala stiftelsens tomträttsavgift.

Stadsledningskontoret bedömer vidare att avgiftsfriheten strider mot kommunallagen. Göteborgs Stad subventionerar idag stiftelsens verksamhet genom att årligen betala stiftelsens tomträttsavgift. Andra liknande näringsidkare får inte del av motsvarande förmån. Att ge understöd till privata fastighetsägare, även om fastighetsägaren är en stiftelse som denna, står i strid med både 2 kap. 1 och 8 §§ kommunallagen. Det finns inga synnerliga skäl som möjliggör ett sådant riktat stöd till stiftelsen.

Med hänsyn till tomträttsavgiftens storlek och till att beslutet om avgiftsfrihet inte är tidsbegränsat finns det också risk att understödet står i strid med statsstödsreglerna.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Stiftelsens tomträttsavgift uppgår från och med den 1 februari 2021 till 1 011 748 kr per år. Om avgiftsfriheten upphör blir stiftelsen skyldig att betala denna summa till fastighetskontoret istället för att stadsledningskontoret gör det.

Stiftelsen uppger följande. Om de skulle tvingas betala tomträttsavgiften kommer de att vara tvungna att höja hyran. Det skulle innebära oskäligen hyror. Hyresgästerna skulle tvingas att flytta. Det enda realistiska alternativet som återstår blir att stiftelsen tvingas avyttra byggnaden och för det krävs permutationsbeslut av Kammarkollegiet.

Stadsledningskontoret har inte gjort någon egen bedömning och värdering av stiftelsens uppgifter eftersom stadsledningskontorets bedömning är att fortsatt avgiftsfrihet är olaglig.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Stiftelsen uppger följande. Stiftelsens fastighet består av 33 mindre lägenheter som hyrs ut till ensamstående kvinnor som är i behov av understöd. Stiftelsen måste anses driva en allmännyttig verksamhet i så måtto att centralt belägna mindre och ej lyxsanerade lägenheter kan erbjudas till mindre bemedlade. Att minska segregationen och öka mångfalden är ett av de mest betydelsefulla målen som Göteborgs Stad har. Skulle stiftelsen tvingas betala tomträttsavgiften kommer hyrorna behöva höjas. Det skulle innebära oskäligen hyror. Hyresgästerna skulle tvingas att flytta.

Stadsledningskontoret har inte gjort någon egen bedömning och värdering av stiftelsens uppgifter eftersom stadsledningskontorets bedömning är att fortsatt avgiftsfrihet är olaglig.

Ärendet

I samband med en beslutad höjning av tomträttsavgifter uppmärksammade stadsledningskontoret att staden betalar avgiften för en fastighetsägare som är ett eget rättssubjekt. Eftersom stadsfullmäktige år 1914 och 1970 har beslutat om avgiftsfrihet krävs ett beslut av kommunfullmäktige för att stiftelsen inte längre ska vara befriad från att betala tomträttsavgift.

Beskrivning av ärendet

Historik

Änkefru Emily Wijk, född Dickson, erbjöd i november 1913 staden följande såsom gåva:

- dels en summa om 300 000 kr för uppförande av en byggnad, avsedd att hyresfritt upplåtas till kvinnliga medlemmar av Göteborgs Stad, som för sin utkomst kunde vara i behov av sådant understöd samt vore därav förtjänta, och som ej tillhörde den så kallade arbetsklassen,
- dels en summa av 60 000 kr, varav avkastningen skulle användas till framtida underhåll av byggnaden och bestridandet av andra kostnader, som gåvans mottagande kunde medföra för staden.

Allt under förutsättning:

- att staden för all framtid till det avsedda ändamålet kostnadsfritt upplåter tomten under N.ris 192 och 193 i stadens 13:de rote,
- att fastigheten jämte de för fastighetens underhåll avsedda medlen förvaltades av en särskild styrelse om tre ledamöter, utsedda av stadsfullmäktige, dock med rätt för änkefru Wijk att, så länge hon levde, utse två av ledamöterna,
- att stadsfullmäktige skulle fastställa stadgar för förvaltningen av stiftelsen,
- samt vissa ytterligare villkor.

Stadsfullmäktige beslöt den 12 februari 1914 under § 11 i protokollet

- 1) att med betygande av samhällets tacksamhet antaga det av änkefru Emily Wijk, född Dickson, framställda erbjudandet med förbindelse för staden att iakttaga därvid fästade villkor samt meddela änkefru Wijk om det sålunda fattade beslutet,
- 2) att för det i erbjudandet angivna ändamålet kostnadsfritt upplåta tomten under N:ris 192 och 193 i stadens 13:de rote, på villkor att staden ägde återkalla upplåtelsen, om staden behövde tomten för egen räkning, i vilket fall staden vore skyldig att för ändamålet upplåta annan lika lämplig tomt samt därå uppföra byggnad till minst den kostnad, som den ursprungliga byggnaden betingat,
- 3) att vid stadsfullmäktiges nästa sammanträde utse två ledamöter i den nämnd som enligt bestämmelserna i erbjudandet hade att ombesörja uppförandet av byggnaden,
- 4) att godkänna det i stadsfullmäktiges tryckta handling N:o 27 för innevarande år återgivna förslag till reglemente för Emily Wijks stiftelse och
- 5) att vid stadsfullmäktiges nästa sammanträde företaga de på stadsfullmäktige enligt reglementet ankommande val.

Emily Wijk erbjöd år 1934 en tilläggsdonation om 20 000 kr, vilken staden godtog. Vissa ändringar i reglementet/stiftelseförordnandet gjordes i samband med denna.

Stiftelsen hemställde år 1970 att tomten måtte upplåtas till stiftelsen med tomträtt.

Stadsfullmäktige beslöt den 17 december 1970 under § 31 i protokollet

- 1) att med ändring av sitt beslut av den 12 februari 1914, § 11, mom 2), ifråga om kostnadsfri upplåtelse av tomterna nr 192 och 193 i stadens 13:e rote, bemyndiga fastighetsnämnden att mot en avgäld av för närvarande 14 600 kr per år och på villkor i övrigt, som nämnden ägde bestämma, med tomträtt upplåta ovannämnda tomter som numera betecknades tomt nr 3 i 33 kv Pilträdet i stadsdelen Vasastaden, till Emily Wijks stiftelse; samt
- 2) att staden helt skulle svara för tomträttsavgälden och att denna skulle regleras över styrelsens för socialförvaltningen driftstat.

Bakgrund till aktuellt ärende

I oktober 2019 meddelade fastighetskontoret Emily Wijks stiftelse att tomträttsavgiften för fastigheten Göteborg VASASTADEN 22:3 (tidigare tomt nr 3 i 33 kv Pilträdet) kommer att höjas från och med den 1 februari 2021 från 335 728 kr per år till 1 011 748 kr per år och bad stiftelsen att underteckna ett tilläggsavtal med det innehållet, vilket stiftelsen har gjort. I samband med detta har fråga uppkommit om staden ska fortsätta att betala tomträttsavgiften för stiftelsen.

Utredning

Stiftelsen är registrerad hos Länsstyrelsen som en näringsdrivande stiftelse.

Fastighetskontoret fakturerar årligen stadsledningskontoret tomträttsavgiften. Enligt fastighetskontoret är denna stiftelse den enda kvarvarande som har avgiftsfrihet på detta sätt.

Genom att ta emot donationerna och besluta om reglemente för stiftelsen är Göteborgs Stad stiftare och reglementet utgör stiftelseförordnandet. Stiftelsens styrelse har det fulla ansvaret för stiftelsens verksamhet. Göteborgs Stads engagemang i stiftelsen idag består av att kommunfullmäktige utser styrelseledamöter, suppleanter och revisorer, enligt bestämmelse i stiftelseförordnandet, vilket inte går att ändra på med mindre än genom ett permutationsförfarande hos Kammarkollegiet.

I doktrinen står bland annat följande. Det har funnits många missuppfattningar beträffande kommunalt bildade verksamhetsstiftelser. Kommunpolitiker har varit benägna att tro att kommunen haft ett rättsligt bestämmande inflytande över kommunalt bildade stiftelser, som sträckt sig mycket längre än vad lagarna eller stiftelseförordnandet medger. Kommunala stiftelser har ingen särställning enligt lag. När de väl är bildade gäller samma regler för dessa stiftelser som för andra stiftelser. Kommunen har således inte rätt att styra arbetet eller ge styrelsen direktiv om hur arbetet ska utföras. Någon form av ägarstyrning i annan form än att i enlighet med stiftelsens stadgar regelrätt byta ut styrelseledamöter och utse revisorer föreligger således inte. Stiftaren har inget inflytande över en stiftelses förvaltningsåtgärder eller rådighet över egendomen. Stiftelsens styrelse har det fulla ansvaret i en kommunalt bildad stiftelse. (Birath, Hallgren m.fl., Det mesta om stiftelser i teori och praktik, 2001)

Stiftelsens synpunkter

Stiftelsen har den 11 februari 2020 inkommit till stadsledningskontoret med en skrivelse där i huvudsak följande framgår.

Den 5 december 2019 har förste stadsjuristen gett stiftelsen besked om att kommunens beslut om att stiftelsen är befriad från skyldighet att erlägga tomträttsavgäld fortfarande gäller.

Beträffande hyrorna var de från början kostnadsfria, men som framgår av reglementet har stiftelsen möjlighet att anpassa hyran till en ändrad kostnadsnivå. Hyran är idag mer eller mindre marknadsmässig. De tidigare hyresnivåerna medförde att Skatteverket förmånsbeskattade hyresgästerna då hyrorna låg långt under marknadshyra.

Stiftelsen ifrågasätter om den kan anses vara en näringsdrivande stiftelse. Innehavet av byggnaden är själva ändamålet med stiftelsen och är inte en kapitalplacering som ägs och drivs för att erhålla avkastning till stiftelsens ändamål. Vidare utses samtliga styrelseledamöter, suppleanter och revisorer av kommunfullmäktige. Stiftelsen ska således behandlas som jämställd med myndighet vad avser offentlighet och sekretess och kan då knappast anses som en enskild näringsidkare.

Förutsättningen för donationen var att staden erbjöd sig att upplåta mark kostnadsfritt. Kommunen beslutade att så skulle ske och detta beslut har efterföljts alltsedan bildandet av stiftelsen. Utan kommunens löfte hade de båda donationerna inte kommit till stånd. Även om lagar och regelverk ändras bör en donator kunna lita på kommunens beslut. Särskilt viktigt är det när det gäller byggnader som inte kan flyttas till en annan tomt om förhållandena ändrar sig.

Resultatet i stiftelsen är ett par hundra tusen kronor och tillgångarna består av byggnaden samt en mindre värdepappersportfölj uppgående till ca tio miljoner kronor. Byggnaden har 33 mindre lägenheter som hyrs ut till ensamstående kvinnor som är i behov av understöd. Stiftelsen måste anses driva en allmännyttig verksamhet i så måtto att centralt belägna mindre och ej lyxsanerade lägenheter kan erbjudas till mindre bemedlade. Att minska segregationen och öka mångfalden är ett av de mest betydelsefulla målen som Göteborgs Stad har.

Skulle stiftelsen tvingas betala tomträttsavgiften kommer hyrorna behöva höjas. Det skulle innebära oskäligen höga hyror. Hyresgästerna skulle tvingas att flytta. Det enda realistiska alternativet som återstår blir att stiftelsen tvingas avyttra byggnaden och för det krävs permutationsbeslut av Kammarkollegiet.

Styrelsen vill understryka betydelsen av att förutsättningen för stiftelsens verksamhet, den avgiftsfria upplåtelsen av marken, även gäller fortsättningsvis. Det måste vara av största vikt för kommunen att donatorer, både tidigare och presumtiva, är trygga med att kommunen efterlever donators vilja samt står för de överenskommelser som ingåtts.

Stadsledningskontorets bedömning

Är staden bunden av tidigare beslut om avgiftsfrihet?

Det är stiftelseförordnandet som utgör regelverk för stiftelsens verksamhet. I stiftelseförordnandet finns inte, och har aldrig funnits, något åtagande för staden att betala stiftelsens tomträttsavgift. Stiftelseförordnandet hindrar således inte staden från att fatta ett nytt beslut om tomträttsavgift.

Göteborgs Stad tog emot Emily Wijks gåva genom beslut i stadsfullmäktige år 1914. Stadsfullmäktige antog i beslutspunkt 1) Emily Wijks erbjudande med ”därvid fästade villkor”. I separata punkter i besluten år 1914 och 1970 upplät stadsfullmäktige tomt

kostnadsfritt, vilket visar att avgiftsfriheten inte avsåg omfattas av punkt 1).
Besluts punkterna innehåller inga skrivningar om att avgiftsfriheten ska gälla för viss tid, eller evig tid. Stadsfullmäktiges beslut år 1914 och 1970 hindrar således inte staden från att fatta ett nytt beslut gällande tomträttsavgiften.

Även om tidigare beslut skulle tolkas som ett åtagande att för evig tid avstå från att ta ut avgift så är staden inte bunden av det eftersom ett sådant åtagande är oskäligt.

Dessutom bedöms avgiftsfriheten idag vara olaglig, se nedan. Staden är inte bunden av ett beslut som är olagligt.

Anledningen till kontakten mellan tidigare förste stadsjuristen och stiftelsen var ett behov av kontakt med stiftelsen på grund av detta ärende. Förste stadsjuristen verkar ha bekräftat att kommunfullmäktiges beslut om avgiftsfrihet gäller, vilket är korrekt till dess att annat beslut fattas. När stiftelsen skrev under tilläggsavtalet var stiftelsen således medveten om att avgiftsfriheten var ifrågasatt. Dåvarande Förste stadsjuristen har inte givit stiftelsen något löfte om fortsatt avgiftsfrihet, och skulle inte heller ha behörighet att fatta ett sådant beslut med bindande verkan.

Är stadens beslut om avgiftsfrihet olagligt?

Rättsutredning

Enligt 2 kap. 1 § kommunallagen får kommuner och regioner själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar.

Förarbeten och praxis anger bland annat följande om denna paragraf. Det som avgör om en angelägenhet är av allmänt intresse är om det kan anses vara ett allmänt, samhälleligt och till det egna området knutet intresse att kommunen vidtar en åtgärd. Denna fråga får bedömas med utgångspunkt i om det är lämpligt, ändamålsenligt och skäligt att kommunen befattar sig med angelägenheten. Det allmänna kravet på att en viss åtgärd eller verksamhet ska ligga i kommunmedlemmarnas intresse rymmer också ett krav på proportionalitet. Insatsen måste motsvara nyttan för kommunen och dess medlemmar.

Enligt 2 kap. 8 § andra stycket kommunallagen får individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det. Exempel på synnerliga skäl kan vara att ekonomiskt understödja enskilda näringsidkare för att garantera en viss minimistandard av kommersiell service till hushållen när servicenivån sjunker klart under det acceptabla.

I sammanhanget ska även de EU-rättsliga bestämmelserna avseende statligt stöd beaktas. Utgångspunkten är att stöd som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa marknadsaktörer inte får lämnas, och för det fall att stödåtgärder vidtas så ska dessa anmälas till Kommissionen innan de verkställs för bedömning av om stödåtgärden är tillåten eller inte.

Bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att avgiftsfriheten står i strid med både 2 kap. 1 och 8 §§ kommunallagen. Det finns även omständigheter som talar för att det är i strid med statsstödsregelverket.

Bostadsförsörjningen i en kommun är en kommunal angelägenhet av allmänt intresse. Göteborgs Stad äger ett antal allmännyttiga bostadsbolag vars uppgift bland annat är att främja bostadsförsörjningen i staden.

Emily Wijks stiftelse är en näringsdrivande stiftelse, men ifrågasätter om de kan ses som en enskild näringsidkare och menar att de bedriver en allmännyttig verksamhet. Stiftelsen är fastighetsägare och hyr ut lägenheter till privatpersoner. Enligt stiftelsens egna uppgifter tas mer eller mindre marknadsmässig hyra ut av hyresgästerna. Vad som åsyftas med näringsidkare framgår inte av kommunallagen. Inte heller ger lagens förarbeten någon närmare ledning.

Kammarrätten i Stockholm har i dom den 26 april 2006 i mål nr 6516-05 uttalat att begreppet näringsidkare, mot bakgrund av det närmast totala förbudet för kommuner att lämna individuellt riktat stöd, i detta sammanhang måste ges en vid tolkning. Kammarrätten lade särskild vikt vid den omständigheten att den i det målet aktuella föreningen tillhandahöll tjänster av sådant slag som även tillhandahölls av andra näringsidkare. Föreningen var att betrakta som näringsidkare enligt 2 kap. 8 § kommunallagen. Även i Kammarrättens i Jönköping dom den 31 maj 2012 i mål nr 2609-11 fann rätten att en förenings tjänster erbjöds i konkurrens med andra privata aktörer och att föreningen var att betrakta som näringsidkare. Med hänsyn bland annat till ovanstående bedömer stadsledningskontoret att det står klart att Emily Wijks stiftelse är en enskild näringsidkare i kommunallagens mening.

Stiftelsen synes anse att de i viss mån är att jämställa med en myndighet. Stiftelsen är emellertid ett privaträttsligt organ och inte en myndighet. Att stiftelsen vid tillämpningen av reglerna om rätten till insyn i offentlig verksamhet jämställs med en myndighet motiveras av de intressen som bär upp offentlighetsprincipen och följer av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen. Bestämmelsen har inte några rättsliga verkningar därutöver på det sätt som stiftelsen gör gällande (jämför Kammarrättens i Göteborg dom den 5 februari 2020 i mål nr 6807-19).

Göteborgs Stad subventionerar idag stiftelsens verksamhet genom att årligen betala stiftelsens tomträttsavgift. Att ge understöd till en privat fastighetsägare, även om fastighetsägaren är en stiftelse där staden utser styrelseledamöter, står i strid med 2 kap. 8 § kommunallagen. Det finns inga synnerliga skäl som möjliggör ett riktat stöd. Att ett beslut eventuellt får konsekvenser för stiftelsen och dess hyresgäster är inte ett sådant synnerligt skäl som avses i paragrafen.

Men hänsyn härtill strider avgiftsfriheten även mot 2 kap. 1 § kommunallagen och är således inte kompetensenligt.

Med hänsyn till tomträttsavgiftens storlek och till att beslutet om avgiftsfrihet inte är tidsbegränsat finns det också risk för att understödet står i strid med statsstödsreglerna.

Erica Farberger
Förste stadsjurist

Eva Hessman
Stadsdirektör